

Asia: HE 99/2025 vp Hallituksen esitys eduskunnalle valtion talousarvioksi vuodelle 2026

Suomen luonnonsuojeluliitto kiittää mahdollisuudesta lausua ja toteaa, että vuoden 2026 talousarvioesityksen toimet eivät ole riittäviä ilmastokriisin ratkaisemiseksi tai vihreän siirtymän vauhdittamiseksi. Työ- ja elinkeinoministeriön hallinnonala on keskeinen puhtaan siirtymän edistämiseksi, mutta vuoden 2026 budjetissa sen resurssien ja painotusten kohdentaminen ei tue täysimääräisesti ilmastokriisin ratkaisemista.

On hyvä, että yhteiskunnallisissa vaikuttavuustavoitteissa vuoden 2026 talousarvion luvun 32.20. mukaan kasvihuonepäästöjen arvioidaan vähenevän ilman maankäyttösektoria 2 MT CO₂ ekv. vuodesta 2025. Määrä on kuitenkin riittämätön ja lisätoimille olisi tarvetta.

Luonnonsuojeluliitto korostaa, että kaikkien toimenpiteiden tulee olla linjassa Do No Significant Harm -periaatteen kanssa, joka tarkoittaa että ympäristön kannalta yhtä tavoitetta edistettäessä ei saa aiheuttaa merkittävää haittaa toiselle. Käytännössä tämä edellyttää, että talousarvion toimet tukevat fossiilisista polttoaineista irtautumista, eivätkä ohjaa varjoa toimenpiteisiin, jotka viivästyttävät siirtymää vihreisiin ratkaisuihin tai heikentävät luonnon monimuotoisuutta.

32.20 Uudistuminen ja vähähiilisyys

32.20.20. Energiatehokkuuden ja uusiutuvan energian käytön edistäminen (siirtomääräraha 3 v)

Määräraha pysyy kolmatta vuotta peräkkäin ennallaan (3,4 milj. euroa). Energiatehokkuuden parantaminen on yhteiskunnan kustannustehokkaimpia ilmastotoimia, joten momentille tulisi myöntää merkittävästi suurempi rahoitus.

32.20.40. Tutkimus-, kehittämis- ja innovaatiotoiminnan tukeminen (arviomääräraha)

Momentille esitetään huomattavaa 122,7 miljoonan euron lisäystä vuoden 2025 budjettiin verrattuna. Rahoitus on tervetullut, sillä TKI-toiminta on tärkeää puhtaan siirtymän teknologioiden kehittämiseksi. Toimet materiaalitehokkuuden ja kiertotalouden edistämiseksi ovat keskeisiä kestävyysparantamiseksi ja ylikulutuksen vähentämiseksi. On kuitenkin tärkeää varmistaa, että uusien puhtaan siirtymän ja muiden hankkeiden edistäminen tapahtuu tavalla, joka ei lisää luontokatoa.

32.20.41. Energiatuki (arviomääräraha)

Energiatuen määräraha on vuonna 2026 yhteensä 276,7 miljoonaa euroa, ja se on merkittävä pudotus vuoden 2025 talousarvion 443,8 miljoonasta eurosta. Tämän kohdan sisällä on ollut yleensä puhtaan

siirtymän kannalta hyödyllisiä hankkeita, mikä on todettu muun muassa TEMin vuonna 2023 julkaisemassa Energiatuen vaikuttavuus -selvityksessä, joiden rahoitus tulisi turvata.

On tärkeää, että energiatuella edistetään päästövähennystoimia johdonmukaisesti varmistaen samalla etteivät toimet lisää luontokatoa tai muuta ympäristöhaittaa “ei merkittävää haittaa”-periaatteen mukaisesti.

32.20.42. Puhtaan energian Suomen -kärkihankkeet

Valtion talousarvioesityksen mukaan momentit ehdotetaan poistettavaksi talousarviosta, mutta myöhemmin annetussa lisätalousarviossa momenttia muutetaan siten, että uusia sitoumuksia saa tehdä enintään 90 miljoonalla eurolla. Tämä tarkoittaa sitä, että aiemmin esitetty 140 miljoonan euron valtuus teknisiin nieluihin on vähennetty 50 miljoonalla eurolla. Leikkaus on ristiriidassa hallituksen omien ilmastopolitiikan tavoitteiden kanssa. Esitetty valtuus ei riitä mahdollistamaan hankkeiden laajamittaista käyttöönottoa.

Lisäksi Luonnonsuojeluliitto huomauttaa, että metsien ja maaperän hiilivarastojen vahvistaminen on nopein, varmin, sekä kustannustehokkain tapa lisätä hiilinieluja ilmastotavoitteiden saavuttamiseksi. Niiden tukemiselle on selkeä tarve, mutta hallitus ei ole rakentanut niiden tukemiselle kestäväää rahoitusmallia. Luonnonsuojeluliiton näkökulmasta ensisijaisesti on rakennettava vaikuttavat ja riittävät tukirakenteet luonnollisten hiilinielujen vahvistamiseksi.

32.20.47. Julkisen liikennesähkön ja -kaasun lataus- ja tankkausinfrastruktuurin edistäminen (arviomääräraha)

Vuoden 2026 talousarviossa momentille esitetään 8,0 miljoonaa euroa, mikä merkitsee selkeää lisäystä vuoden 2025 talousarviosta. Määräraha on kuitenkin edelleen riittämätön suhteessa liikenteen päästöjen hillinnän nopeuttamisen tarpeeseen.

Momentin rahoituksella edistetään olemassa olevan latausinfrastruktuurin laajenemista, mikä tukee sähköistymisen yleistyessä siirtymää pois fossiilisista polttoaineista. Toimet ovat keskeisiä taakanjakosektorin päästövähennystavoitteiden ja EU:n hiilineutraaliustavoitteen saavuttamiseksi.

Lupa- ja valvontaviraston resurssit

Puhtaan siirtymän hankkeiden ja vähähiilistymisen edistämisen kannalta keskeinen uudistus on aluehallinnon uudistaminen ja uuden lupa- ja valvontaviraston perustaminen.

Aluehallintouudistus, uusi lupa- ja valvontavirasto (LVV) ja yhden luukun menettely mahdollistavat ympäristöasioiden kokonaisvaltaisemman käsittelyn. Hankekokonaisuuden monet luvat käsitellään nyt yhdessä rinnakkain eikä enää peräkkäin jonossa. Näin voidaan saada prosessia sujuvoitettua. Uudistuksen edut voidaan kuitenkin menetettään jos uuden LVV:n voimavaroja, ennen kaikkea riittäviä henkilöresursseja ei turvata. Suurin vaara ovat budjettiriihessä tehty peräti 1,9 miljoonan leikkaus LVV:n resursseihin.

Jos asiantuntijoita on LVV:ssä on liian vähän, priorisoidut hankkeet voivat kyllä edetä, mutta ainakin muut hankkeet voivat hidastua pahasti.

Budjettia voidaan paikata vähän lupa- ja lausuntomaksuja korottamalla, mutta varsinkaan viranomaisten välisten lausuntojen laskuttaminen ei ole kestävä kokonaisratkaisu.

Lisäksi tulee myös kiinnittää huomiota luonnonsuojelun eli lajien ja luontotyyppien asiantuntijoiden virkamiesten jakoon LVV:n ja elinvoimakeskusten välillä. Nykyisissä ELY-keskuksissa on vain vähän luonnonsuojelun osaajia. Siksi he ovat usein jakaneet kunnat, lajit ja luontotyypit keskenään. Nyt tämä pieni asiantuntijajoukko hajoaa LVV:n ja elinvoimakeskuksiin. Tämä on iso riski, koska monien hankkeiden hyväksyttävyydelle sijoituspaikkaan ja sen luontoon liittyvät asiat ovat tärkeitä.

Yhteenveto: Lupa- ja valvontavirastoon suunniteltu 1,9 miljoonan euron vähennys kannattaa perua luvituksen sujuvuuden ja laadun varmistamiseksi. Eduskunnan tulee seurata lupa- ja valvontaviraston sekä elinvoimakeskusten luonnonsuojelun asiantuntijaresurssien riittävyyttä aluehallinnon uudistuksessa. Toiminnanharjoittajilta perittäviä lupa- ja lausuntomaksuja voidaan kulujen kattamiseksi korottaa kohti nykyistä parempaa kustannusvastaavuutta.

Ympäristölle haitalliset tuet vuonna 2026

Luonnonsuojeluliitto nostaa esiin myös valtion talousarvioesityksen ympäristölle haitalliset tuet, joihin ei ole toistaiseksi puututtu tosissaan. Nykyisessä tiukassa taloustilanteessa niiden vähentäminen tai poistaminen olisi erityisen tärkeää. Monet ympäristölle haitalliset tuet ovat myös taloudellisesti tehottomia, sillä ne hidastavat puhtaan siirtymän etenemistä ja vääristävät markkinoita suosimalla vanhentuneita ja saastuttavia ratkaisuja. Näiden tukien karsiminen tukisi yhtä aikaa sekä valtiontaloutta että luontoa ja ilmastoa. Edelleen käytössä olevia haitallisia tukia ovat esimerkiksi:

- **11.08.07.** Puunpolton verotuki on keskeinen ilmastolle ja luonnolle haitallinen verotuki, koska se kannustaa puunpolttoon, hidastaa siirtymää polttoon perustumattomiin ratkaisuihin sekä heikentää hiilinieluja. Vuosittainen verotuottojen menetys on satoja miljoonia euroja, vuonna 2026 noin 440 miljoonaa.
- **11.08.07.** Dieselpolttoaineen alemman verokannan myötä valtiontalouden menetykset on arvioitu yhä 627 miljoonan euron suuruisiksi vuonna 2026. Tuen määrä on ollut hienoisessa laskusuunnassa.
- **11.08.07.** Turpeen alempi verokanta (32 miljoonaa euroa) ja turpeen verottoman käytön yläraja (46 miljoonaa euroa) jatkuvat yhteensä kymmenien miljoonien arvoisena. Turpeen poltto on merkittävä päästölähde, ja siihen kohdistuvista verotuista tulisi luopua.
- **11.08.07.** Työkoneissa käytetyn kevyen polttoaineen normia alempi verokanta on 414 miljoonaa euroa vuonna 2026. Tämä on merkittävä fossiilisten polttoaineiden käyttöä ylläpitävä tuki.
- **28.91.41.** Maatalouden energiaveron palautus on budjetoitu 44 miljoonaa euron suuruiseksi vuonna 2026. Kyseessä on fossiilisten polttoaineiden käytöstä maksetun veron palautus.
- **31.20.43.** Kauppa-alusten työvoimakustannustuki on noin 89 miljoonaa euroa vuodessa. Tuki halpuuttaa meriliikennettä.
- **Lentoliikenteen tuet:** maakuntalentojen tuet vuoteen 2028 asti ovat arviolta 38,52 miljoonaa euroa, minkä lisäksi lentoliikennepolttoaineet nauttivat verottomuudesta ja EU:n ulkopuolelle suuntautuvat lennot eivät ole päästökaupan piirissä

Lisätietoja:

- Oona Huttunen, ilmastoasiantuntija, 044 493 8719, oona.huttunen@sll.fi
- Nelli Immonen, ilmastoasiantuntija, 045 7885 2037, nelli.immonen@sll.fi
- Aluehallinto: Tapani Veistola, toiminnanjohtaja, 0400 615 530, tapani.veistola@sll.fi (20.10. alkaen)